

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВЛАДА**

**КАНЦЕЛАРИЈА ЗА КОСОВО И МЕТОХИЈУ
И
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА КООРДИНАЦИОНЕ ПОСЛОВЕ
У ПРЕГОВАРАЧКОМ ПРОЦЕСУ СА ПРИВРЕМЕНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА
САМОУПРАВЕ У ПРИШТИНИ**

**ИЗВЕШТАЈ О НАПРЕТКУ У
ДИЈАЛОГУ БЕОГРАДА И ПРИШТИНЕ
(за период од 1. маја 2018. године до 15. децембра 2018. године)**

децембар 2018. године

Садржај:

Увод	1
А) Друштвено-политичка ситуација на Косову и Метохији	3
Б) Безбедносна ситуација на Косову и Метохији	5
В) Обавезе проистекле из Првог споразума	9
1. Заједница српских општина	9
2. Полиција	10
3. Правосуђе	12
4. Енергетика.....	13
5. Телекомуникације.....	15
6. Европске интеграције.....	16
Г) Обавезе проистекле из техничких споразума	17
1. Катастар.....	17
2. Матичне књиге.....	17
3. Царински печат.....	18
4. Универзитетске дипломе	19
5. Слобода кретања.....	19
6. Регионално представљање.....	21
7. Интегрисано управљање прелазима (<i>IBM</i>)	22
8. Званичне посете и официри за везу	23
Д) Остале теме	23
1. Наплата царина	23
2. Развојни фонд за тзв. север Косова.....	24
3. Осигурање возила.....	25
4. Слободна трговина	26
5. Мост и „Парк мира” у Косовској Митровици	26
6. Цивилна заштита	27
7. Споразуми и дијалог привредних комора.....	28
Закључак	28

Увод

Као што је био случај и у свакој од досадашњих етапа у Дијалогу, Влада Републике Србије је и током овог извештајног периода уложила максималне напоре и огроман политички капитал како би се преговарачки процес са ПИС у Приштини истински оживео и наставио у пуном капацитету. Напори Београда у овом контексту су од посебног значаја ако имамо у виду чињеницу да је Дијалог већ дуже време у озбиљној кризи, најпре због дуготрајног игнорисања обавеза преузетих постигнутим договорима од стране Приштине, потом због одбијања Приштине да у Дијалогу учествује у периоду од почетка 2017. године до почетка 2018. године, а најпосле и због бруталне прекомерне силе, отмице и мучења коју су приштинске институције примениле против главног српског преговарача господина Марка Ђурића 26. марта 2018. године.

Нажалост, Приштина је ове тежње Београда за поновним успостављањем редовне комуникације у оквиру Дијалога по свој прилици доживела на неодговарајући начин. Упркос више пута поновљеним ставовима Београда да српску посвећеност Дијалогу никако не треба тумачити као слабост, Приштина је овој фази Дијалога приступила из перпективе некога ко је у позицији да застрашује и намеће другима своју вољу. У том смислу, српска страна је са жаљењем и неверицом пратила необјашњиве изливе ратоборних реакција дела водећих политичких представника ПИС у Приштини на поједине дискусије и мировне иницијативе које су се у међународној јавности у извештајном периоду покретале по питању могућег решавања статуса Косова и Метохије. Руководећи се политиком компромиса и изградње мостова сарадње између Срба и Албанаца, Београд је одувек истински веровао да са друге стране постоји свест о чињеници да се питање статуса Косова и Метохије једноставно не може решити формулом по којој једна те иста, у овом случају албанска, страна увек насиљем или претњом насиља добије све што жели.

Међутим, ове мировне дискусије и иницијативе су са друге стране управо искоришћене као изговор за претње насиљем и изједначене са својеврсним објавама рата, што је крајње директно и нескривено јавности крајем августа и поручио премијер покрајинских институција. Београд је у том моменту био апсолутно уверен да ће та претња регионалном миру и стабилности наићи на јасну осуду међународне заједнице и да ће проузроковати недвосмислено упозорење оних који су по релевантним међународним актима дужни да чувају мир и сигурност грађана јужне српске покрајине. Ово уверење било је засновано у првом реду на практичној потреби да се у региону постави јасна разлика између прихватљивог и неприхватљивог поступања, али и да се Приштина уразуми и у доброј вери врати на пут преговора и имплементације онога што је у Дијалогу претходно постигнуто. Нажалост, јасна осуда овога чина приштинског премијера је изостала, а Приштина је пар дана након тога Београду и ЕУ одаслала још једну запрепашћујућу поруку именовавши осведоченог ратног злочинца Фатмира Љимаја за шефа свог преговарачког тима у Дијалогу. Иако тврди супротно, несумњиво је да је Приштина управо овим потезом додатно нарушила кредибилитет читавог преговарачког процеса и потврдила да је само декларативно посвећена Дијалогу, док суштински настоји да учини све како би тај процес био заустављен и урушен.

Пошто ни такво поступање није наишло на логичну и очекивану осуду релевантне међународне јавности, Приштина је крајем септембра наставила политику конфронтације упадом својих специјалних параполицијских јединица на језеро Газиводе у општини Зубин Поток. Иако је тиме по ко зна који пут угрозила мир и најдиректније прекршила Споразум о полицији, који предвиђа да само командант Регионалног

директората КП – север може одобрити ангажовање полицијских јединица у зони одговорности свог директората – севера КиМ - Приштина је поново прошла без видљивих политичких и дипломатских последица. Отуда је разумљиво зашто је у последњем чину свог рада на урушавању Дијалога током новембра одлучила да прибегне и дискриминаторним мерама економске блокаде робе која долази са територије централне Србије и БиХ, а које су у потпуности усмерене против српског народа који живи на КиМ.

У описаним околностима, није тешко разумети како су се албански екстремисти дрзнули да покушају да уз употребу ватреног оружја и постављање барикада на локалним путевима онемогуће посету председника Републике Србије српским енклавама у општини Србица током његове септембарске посете Покрајини. Ова посета је организована свега неколико дана након што је крајем августа приштински премијер призивао рат, а уредно је била најављена међународним и приштинским институцијама и од стране истих била одобрена. Без обзира на овакав развој догађаја, српска страна на све провокације Приштине ни једног тренутка није одговарала подизањем тензија. Напротив, Београд је сваки пут покушао да ове тензије примири, како би се ипак створили минимални услови за наставак истинских разговора о спорним питањима и како би се омогућио довршетак имплементације низа одредаба споразума који су одавно потписани и договорени.

Због свега наведеног, сматрамо да се може основано тврдити да је Приштина у извештајном периоду заправо само симулирала Дијалог. Динамика састанака одржаних током овог извештајног периода била је прилично дифузна, јер је посредничка страна објективно била принуђена да те састанке више сазива како би се смириле тензије које је Приштина производила у појединим од описаних критичних догађаја, а мање како би се заиста разговарало о нормализацији односа две стране. Та чињеница, међутим, није омела Београд да посредничкој страни у веома интензивним контактима изнова и изнова указује на потребу снажнијег лидерства ЕУ на повећању интензитета активности у оквиру Дијалога и испуњењу свега што је претходно договорено, на начин како је договорено.

Српска страна је на свим овим разговорима указивала на апсолутну неприхватљивост чињенице да Заједница српских општина није фомрирана ни читавих 2000 дана од када је Приштина преузела на себе ову обавезу. Београд је непрестано настојао да објасни да игнорисање преузетих обавеза не само да није у интересу приштинске стране, већ заправо најдиректније шкоди и њеним реалним интересима. У истом контексту, српска страна је у више наврата упозоравала Приштину и посредничку страну на штетност покушаја измештања одређених питања изван оквира Дијалога и онога што је у том процесу договорено. То се посебно односи на наставак покушаја Приштине да питање енергетике једнострано реши, као и на њену амбицију да имплементацију одређених делова Споразума о правосуђу изврши на начин супротан самом том споразуму. Српска страна је указивала Приштини и на сву штетност евентуалног покушаја да се супротно вољи Београда и мимо договора постигнутих у Дијалогу учлани у ИНТЕРПОЛ и УНЕСКО, а који су резултирали озбиљним унутрашњим политичким тензијама у Покрајини.

Због описаног одсуства интереса Приштине за истинским ангажовањем у преговорима, ни у овом извештајном периоду није било значајнијих резултата. Штавише, у многим областима, попут управљања интегрисаним прелазима на административној линији, слободе кретања, полиције, царинском печату, европским интеграцијама и

званичним посетама, забележено је и одређено назадовање. Најзначајнији догађај протеклог извештајног периода свакако се односи на чињеницу да су чланови Управљачког тима у предвиђеном року завршили свој део посла на изради Нацрта статута Заједнице српских општина и да су о томе, у року који је прописан релевантним документима - 9. августа 2018. - званично известили ЕУ посреднике.

Са задовољством се може констатовати и да је у овом извештајном периоду успешно настављена имплементација Споразума о мосту и да се у том смислу дошло до тачке где је практично у потпуности окончан технички део примене овог споразума. У суштинском смислу, за отварање главног моста на Ибру и ревитализоване пешачке Улице краља Петра у Северној Митровици преостало је само да се реши питање административног разграничења Северне и Јужне Митровице у области Сувог Дола. Након тога, српска страна и ЕУ могле да би започну разговоре и веома брзо усагласе датум истовременог отварања моста и пешачке улице, као што је предвиђено Споразумом о мосту.

Захтеви за отварањем нових тема и током овог периода били су упућивани у свакој прилици посредничкој страни, уз додатну аргументацију да ће одбијање Приштине да о њима разговара усложити проблеме који су дуже време присутни у овим областима и готово сигурно довести до блокаде дела преосталих споразума. Као и сваки пут до сада, српска страна је своје тврдње најчешће илустровала примером који се односи на питање имовине, које се током имплементације споразума о телекомуникацијама показало као сегмент који се налази „интегрисан“ у готово свакој другој области преговарачког процеса. Због тога је очито да веома тешко може доћи до евентуалног озбиљнијег напретка у склапању нових и примени већ постигнутих споразума ако две стране по питању имовине немају сагласност и тумаче га из супротстављених визура.

Извештај који следи у наставку истоветно је структуриран као и сви претходни шестомесечни извештаји о преговарачком процесу са Привременим институцијама самоуправе у Приштини. Темпо и садржај Дијалога у извештајном периоду свеобухватно су приказани кроз преглед свега што је до сада договорено и имплементирано у три групе питања. Прву групу чине питања и процеси произашли из политичког дела дијалога, а на основу Првог споразума о принципима који регулишу нормализацију односа, као и пратећих докумената. Другу групу чине питања произашла из тзв. техничких споразума постигнутих уз посредовање ЕУ. Трећу групу питања чине она која су проистекла из договора направљених у циљу решавања и превазилажења других, не мање важних, питања чије постојање објективно представља препреку наставку нормализације односа.

А) Друштвено - политичка ситуација на Косову и Метохији

Друштвено-политичка ситуација на Косову и Метохији се погоршала у односу на претходни извештајни период и у овом периоду је у највећој мери била нестабилна. То кретање представља природан наставак процеса који је започет крајем прошлог извештајног периода, када је покрајинска влада изгубила несумњиву већину у скупштини, након што су представници Српске листе поднели оставке на све функције у влади и у скупштини почели да делују опозиционо. Владајућа коалиција током протеклих седам месеци није успела да надомести тај губитак, већ је наставила да отежано функционише у мањинском капацитету. То је у огромној мери ограничило ефикасност рада извршне и законодавне власти, што је следствено повећало вероватноћу одржавања превремених парламентарних избора.

У таквим околностима, дошло је до додатног јачања тензија унутар структура покрајинских власти, што је посебно било видљиво на релацији између премијера и председника ПИС у Приштини. Нарочито снажан импулс у овом правцу представљала је иницијатива за разматрање могућих модела решења за питање коначног статуса Косова и Метохије, која је током јуна месеца покренута на округлом столу под називом „Нове перспективе проширења ЕУ“, организованог у оквиру „Политичких разговора“ на „Европском форуму Алпбах“. Том приликом, председник ПИС у Приштини је јавно назначио да се залаже за концепт „корекције граница“ са Србијом и оценио да је то једини реални начин да се дође до одрживог договора који би задовољио интересе обе стране.

Премијер ПИС у Приштини је веома енергично одбацио такву могућност, запретивши чак да би у том случају могло да дође до оружаног сукоба. Покрајински премијер је овај Тачијев иступ протумачио као погодну прилику да снажно започне предизборно позиционирање према десно оријентисаним бирачима, који се у огромној већини противе било каквим разговорима са Београдом. Харадинај је новонасталу ситуацију највероватније оценио и као прилику да се умеша у борбу за осипајуће бирачко тело покрета Самоопредељење, којем настоји да се прикаже као принципијелни народни трибун. У том смислу, он себе доводи у антитезу Тачију, који се имплицитно оптужује да је непринципијелан и да делује у складу са интересима и налозима спољних субјеката који су заинтересовани за Дијалог и нормализацију односа са Београдом.

Ти мотиви, као и дипломатски успеси Србије у повлачењу признања независности тзв. Косова од стране 12 држава, и одбијања чланства Приштине у ИНТЕРПОЛ и УНЕСКО, су покрајинског премијера током извештајног периода поступно гурали све више „удесно“. Он је због тога предузимао све више провокативних акција које су за циљ имале слабљење и прекид Дијалога, као процеса од којег политичке поене на унутрашњем плану у Покрајини доминантно убира председник ПИС у Приштини. Харадинајева политика екскалације према Србији и ЕУ, која је укључивала грубо кршење одредаба свих договора постигнутих у Дијалогу и примену бруталне силе против српског становништва на северу КиМ, кулминирала је 21. новембра, када је Покрајина фактички увела економску блокаду Београду. Ова мера постигнута је формалним увођењем царинских такси од 100% на сву робу која се на КиМ увози из централне Србије, што представља грубо кршење договора из Дијалога, одредаба ЦЕФТА споразума, али и Споразума о стабилизацији и придруживању који Приштина има са ЕУ.

Одмеравање снага двојице кључних лидера покрајинске извршне власти је парадоксално највише користило актуелном лидеру ПДК и председнику приштинске Скупштине Кадрију Веселију. Он је услед тог развоја догађаја успео да додатно учврсти лидерство у партији у односу на њеног бившег председника Х. Тачија, али и да се у ширем смислу профилише као центар моћи који доноси превагу у односима Тачија и Харадинаја. У том смислу, Весели је током извештајног периода мање-више отворено инклинирао Харадинају, што посебно укључује његово оштро противљење могућности за решавање питања статуса Покрајине, која би укључивала „угрожавање косовског суверенитета на целој територији“ тзв. Косова.

Изразито конфронтирајуће деловање тзв. Владе према ЕУ и Србији готово да је изненадило опозицију и довело је у дефанзиван положај. Отворене оптужбе премијера на рачун ЕУ због поновног изостанка визне либерализације отупеле су оштрицу опозиционог наступа према властима, јер је чињеница да већина грађана негативно перципира политику ЕУ према Приштини када је ова тема у питању. Слабост опозиције

видљива је кроз чињеницу да, упркос томе што Харадинајев кабинет нема већину у скупштини, противници власти у Приштини за сада не успевају да успоставе јединствен фронт за рушење Харадинајеве владе, који би диктирао изборне услове и фактички бирао време одржавања самих избора. У том смислу, поново је уочљив негативан однос политичке сцене и приштинског друштва уопште према Србима, јер у конкретном случају опозиција не жели да изгласа неповерење влади ако то као нужни елемент значи сарадњу са представницима Срба, а у овом конкретном случају то је истинска неопходност. Харадинај је највероватније увидео ову чињеницу и, кроз покретање сета закона о трансформацији Косовских снага безбедности у тзв. војску Косова, коју су листом подржали албански посланици власти и опозиције, додатно учврстио свој положај.

Имајући у виду инсистирање ЕУ на укидању царинских такси које је Београду увела Приштина и наставку Дијалога, у наредном периоду може се очекивати наставак описаних политичких тензија на приштинској сцени.

Б) Безбедносна ситуација на Косову и Метохији

Безбедносна ситуација на Косову и Метохији је током извештајног периода била сложена, са периодима изражене нестабилности и озбиљних тензија. Упркос томе, међународне и друге снаге безбедности су успевале да предупреду неповољнији развој догађаја, иако је безбедносна ситуација у етнички мешовитим срединама јужно од Ибра у више наврата била изразито нестабилна и напета услед ноћних препада и покушаја хапшења појединих виђенијих представника Срба. Наведено погоршање безбедносних прилика у овом извештајном периоду логична је последица описане политичке нестабилности у Покрајини и курса конфронтације који је покрајинска влада заузела према Београду, Европској унији, као и самој идеји Дијалога.

У протеклом периоду, највећу претњу безбедности у Покрајини представљао је процес трансформације КСБ у тзв. ОС Косова. Покрајинске власти су константно игнорисале чињеницу да је тај процес у потпуности противан Резолуцији 1244 Савета безбедности Уједињених нација (1999.) и другим релевантним документима који регулишу питање статуса и безбедности на Косову и Метохији и да стога има потенцијал да озбиљно наруши и регионалну безбедност. У том смислу, посебну узнемиреност током протеклог периода изазвале су најаве премијера покрајинских привремених институција да ће одређене јединице тзв. ОС Косова бити трајно распоређене на северу Покрајине, што би представљало и кршење Брислеског споразума и договора Србије и НАТО. Услед ових најав, локално српско становништво је током већег дела извештајног периода показивало велику узнемиреност и страх.

Требало би истаћи и да је Приштина током овог извештајног периода у више наврата нарушила безбедност Срба нелегалним упадима својих парамилитарних и параполицијских јединица на север Покрајине. Том приликом коришћена је брутална прекомерна сила против мирних грађана, а о присуству наоружаних лица под командом Приштине ни једном није био обавештен ни в.д. директор Регионалног директората Косовске полиције – Север, које је по Првом споразуму једини надлежан да евентуално на северу КиМ одобри ангажовање полицијских јединица које не припадају његовом директорату.

Осећај страха и неизвесности међу Србима додатно је појачан увођењем поменутих дискриминаторних мера економске блокаде Приштине, које су угрозиле

безбедност српског народа у смислу елементарне егзистенције. Конкретно, овим мерама је српско становништво ускраћено за храну, одећу, обућу и елементарне медицинске потребе, као што су лекови за хроничне болеснике и медицински материјал који се користи за збрињавање и лечење најтежих пацијената.

Веома озбиљан, непосредни, безбедносни изазов у Покрајини и даље представља снажно присуство радикалног исламског екстремизма. Утицај ове погубне идеологије која константно јача и придобија све већи број следбеника је и даље у порасту услед тешких економских прилика, али и атмосфере нетрпељивости које добар део албанских елита генерише према суседним хришћанским православним народима. Релевантна истраживања која су презентована током извештајног периода указују да се у Покрајини тренутно налази око 400 особа које су се у протеклих шест година борили у терористичким формацијама, углавном на Блиском истоку. Те особе шире отровну идеологију мржње према другим верама и тако усмеравају радикализоване појединце да се конкретно укључе у терористичке и друге нелегалне активности. У том смислу, поједини западни медији су током извештајног периода известили да Косово и Метохија и даље представља територију која има више грађана у редовима тзв. Исламске државе по глави становника него било која друга европска или балканска нација, као и да због широке базе подршке истомишљеника представља погодну руту за пребацивање екстремиста и терориста даље ка Западној Европи.

Наставак јачања верског екстремизма рефлексно доводи и до пораста ризика од терористичких активности. У том погледу, све је израженија претња коју представљају повратници са блискоисточних ратишта и појединци и групе који су са њима повезани или су инспирисани њиховим идејама. У том контексту, медији су у октобру пренели детаље подигнуте оптужнице приштинског тужилаштва против шесточлане групе цихадиста, ухапшене због припреме напада на Израелце, Србе и КФОР. Спроведена истрага, укључујући изјаве оптужених, показала је да су албански цихадисти планирали извршење масовних терористичких напада на Србе, посебно на северу Покрајине, као и на храмове Српске православне цркве северно и јужно од Ибра током великих верских празника. Они су у том циљу покушали да набаве експлозив и бојне отрове у Албанији, а прижељкивали су и да својим актима генеришу насиље против „неверника“ по моделу који је већ примењен против Срба током мартовског погрома 2004. године. Један од оптужених цихадиста признао је да је новац за финансирање напада у износу од 9.000 ЕУР добијен од стране Исламске државе и да је група оптужених терориста у планирању напада блиско сарађивала са Ридваном Акифијем и Лавдримом Мухадеријем. Требало би истаћи и да је посебно збрињавајуће што су оптужени терористи у процесу организовања напада успели да ступе у контакт са официрима албанске војске, од којих су покушали да прибаве експлозиве и бојне отрове.

У наведеним околностима, може се закључити да је безбедност Срба који живе на КиМ озбиљно нарушена у односу на прошли извештајни период. Збрињавајуће је што постоје реални изгледи да се тај тренд погоршања њихове безбедности настави и додатно закомпликује услед све израженијих тензија унутар албанског политичког корпуса. У том смислу, требало би истаћи да је инсистирање приштинских званичника на перцепцији Београда као „спољне претње“ током септембарске посете председника Републике Србије Покрајини умало довело до директног оружаног напада на њега од стране албанских екстремиста у Србици, који су у неколико наврата тог дана и рафалима застрашивали српско становништво у енклавама где је посета била планирана. Нажалост, из тог трагичног примера савршено је јасно какво је стање безбедности Срба који живе у тој области али и свим другим крајевима Покрајине, који су притом често на удару

приштинских правосудних органа због лажних, а притом и тајних, оптужница за наводне ратне злочине.

Као и у свим претходним извештајима, степен безбедности Срба у Покрајини ћемо у наставку илустровати већим бројем конкретних безбедносних инцидената у којима су жртве били Срби и њихова имовина. У протеклом извештајном периоду број ових инцидената је знатно повећан, па су тако овог пута регистрована 42 таква инцидента, наспрам 30 колико их је забележено у два претходна извештаја. За потребе овог извештаја издвојићемо следеће безбедносне инциденте:

Мај:

- у ноћи између 6. и 7. маја породици Марковић из Зебинца (Ново Брдо) украдене су две краве,
- 18. маја у Милошеву породици Ађанчић украдена је коза, а у три километра удаљеном селу Бабин Мост Сретену Вучковићу украдена је пољопривредна машина (мотокултиватор), а Олги Јовановић четири јарића.
- у ноћи 25. маја у селу Церница надомак Гњилана запаљен је помоћни објект Драгише Митровића,
- 26. маја почела је изградња магистралног пута у заштићеној зони манастира Високи Дечани, супротно чак и приштинском закону о специјалним заштићеним зонама,
- у ноћи између 27. и 28. маја каменована је амбуланта у Сувом Долу,
- у ноћи између 28. и 29. маја поново је каменована амбуланта у Сувом Долу,
- 28. маја групу од око 30 Срба повратника и ИРЛ који су дошли у село Петрич код Клине да обележе хришћански празник Свете Тројице каменовали су Албанци који су блокирали прилаз поменутој цркви. Од последица каменовања повређена су 3 Србина, од којих један у пределу главе. Уместо да заштите Србе, припадници КП су том приликом привели Л.Б. по пријави неколицине Албанаца да их је провоцирао,
- у ноћи између 29. и 30. маја нападнута је амбуланта Здравственог центра Призрен у селу Новаке. Том приликом су разваљена улазна врата, запаљен је већи део картотеке и протокол болесника, а остатак инвентара је разбацан,
- у ноћи између 29. и 30. маја украдено је пет грла стоке српским породицама у селима Босце (породици Блашка Стојановића, ИРЛ породица са седморо малолетне деце - 3 грла крупне стоке) и Гризиме (породици Зорана Миљковића, која броји 13 чланова, од којих 8 малолетних - украдена је крава с телетом),
- 30. маја у Старом Грацком је услед напада Албанаца и касније неадекватне интервенције полиције повређено троје чланова породице Матковић, међу којима и шестомесечна беба. Уместо да заштите Србе, који живе у селу где се 1999. десио један од највећих злочина убиства 14 српских жетелаца, припадници косовске полиције су уз једног нападача привели и члана породице Матковић. Индикативно је да је син албанског командира косовске полиције, извесног Насера, који такође живи у овом селу, у присуству припадника полиције песницом ударио лице српске националности. Припадници КПС употребили су бибер спреј и том приликом повредили су 5 Срба, од тога двоје деце старости 5 година и 6 месеци, и
- 30. маја у селу Жач у општини Исток десетак Албанаца напала су свештеника Српске православне цркве из села Осојане у општини Исток. Свештеник се том приликом возилом враћао са јутарње службе из Пећке Патријаршије, заједно са супругом и двоје малолетне деце.

Јун:

- 2. јуна у селу Клокот, општина Витина отуђена је крава и возило у власништву лица српске националности,

- 3. јуна у Витини је каменована кућа у власништву лица српске националности,
- 5. јуна у селу Суви До, општина Липљан, четири лица албанске националности дошла су у двориште истуреног Одељења ОШ „Браћа Аксић“ на албанском и енглеском језику, претила убиством и резањем врата деци српске националности која су се играла на школском игралишту. Деца српске националности су потом напустила школско игралиште а лица албанске националности су шипкама поломила врата и стакло на школи,
- 5. јуна у селу Доморовце у општини Косовска Каменица, припадници специјалних јединица косовске полиције РОСУ, извршили су претрес кућа у власништву два лица српске националности и привели једно лице и
- 25. јуна у селу Суви До у општини Косовска Митровица, два Албанца су напала лице српске националности најпре га ударајући пиштољем по глави, да би му затим пуцали у потколенице. Индикативно је да породица нападнутог грађанина константно трпи малтретирање и притиске Албанаца, како би продали имовину и иселили се.

Јул:

- 5. јула објављена је информација да је Специјално тужилаштво примило списак са именима преко 200 виђених Срба из општине Ђаковица, оптужених за наводне ратне злочине против цивилног становништва 1998. и 1999. Очигледан циљ овог списка је спречавање повратка интерно расељених Срба у Ђаковицу,
- у раним јутарњим сатима 5. јула Н. Дејановић избоден је ножем више пута у пределу обе стране грудног коша и леђа, док је његов брат нападнут бибер спрејом, у селу Прилужје у општини Вучитрн. Напад је извршила група Албанаца,
- припадници специјалних снага косовске полиције, наоружани дугим цевима су у селу Шилову код Гњилана претресли више кућа и ухапсили петорицу Срба (Радован Стојковић, Јован Денић, Ненад Стојановић и браћа Александар и Предраг Ђорђевић) под политичком оптужбом „да су укључени у делатности против уставног поретка и безбедности Косова“.

Август:

- 1. августа у селу Кормињане у општини Косовска Каменица припадници косовске полиције извршили су претрес породичне куће једног Србина, који је том приликом ухапшен због наводног учествовања у догађајима у селу Жеговце, општина Гњилане, где је у току 1999. страдало више цивила албанске националности,
- 11. августа у селу Жач у општини Исток Албанци су извршили оружани напад на кућу српског повратника. На повратника је док се налазио у дворишту, заједно са супругом и двоје малолетне деце, из смера суседног села Дрења, испаљен хитац, који је прошао изнад главе његове супруге и зарио се у дрвену греду гараже. Том приликом није било настрадалих лица,
- 28. августа испред манастира Успење Пресвете Богородице у Ђаковици окупило се око 50 Албанаца који су протествовали против доласка Срба на манастирску славу, иако је долазак расељених претходно отказан из безбедносних разлога.

Септембар:

- у ноћи између 13. и 14. септембра у селу Бело Поље у општини Исток, украден је трактор у власништву локалног Србина,
- у ноћи између 17. и 18. септембра у српском селу Извор у општини Ново Брдо непозната лица украде су две краве у власништву лица српске националности,
- у ноћи између 21. и 22. септембра, у селу Партеш у општини Гњилане, из дворишта четири породичне куће лица српске националности, отуђено је возило, ловачка пушка, компресор, алат, нафта из трактора, 2 штенца белгијског овчара и 3 краве и

- у ноћи између 24. и 25. септембра у Великој Хочи је извршено више крађа на штету четири српске породице. Отуђене су 3 краве, теле и два аутомобила.

Октобар:

- у ноћи између 1. и 2. октобра, су у селу Грабац у општини Клина обијено је 25 кућа у власништву Срба повратника. Исте ноћи у том селу разбијен је прозор на кући старије жене српске националности, која се том приликом налазила у кући,
- 3. октобра мештани српске и других националности из Ораховца, покренули су петицију због учесталих вербалних и физичких напада деце албанске националности на децу српске националности током игре и боравка на игралишту које се налази непосредно поред цркве,
- 10. октобра директор Здравственог центра Призрен, приликом обиласка амбуланте у селу Новаке, општина Призрен, која се налази у склопу основне школе, уочио је да је на амбуланти поломљено стакло на прозору и покушано обијање улазних врата,
- 19. октобра у селу Бело Поље, општина Пећ, запаљена је кућа лица српске националности,
- 21. октобра на улазу у Исток, Албанци су каменовали аутобусе у којима се налазило око 170 православних верника, који су обилазили манастире и цркве на подручју АП КиМ. Том приликом на аутобусима су поломљена стакла и причињена је материјална штета, а повређених срећом није било.

Новембар:

- у ноћи између 12. и 13. новембра у северном делу Косовске Митровице, у насељу Бошњачка махала, у ул. Вардарска бб, испред зграде апотекарске установе, на санитетском возилу, исписани су графити албанске криминалне групе „Б13“, која се у претходним периодима бавила застрашивањима Срба и осталог неалбанског становништва, у виду физичких напада, каменовања, исписивања графита и слично,
- 3. новембра припадници парамилитарних приштинских специјалних јединица РОСУ су нелегално упали у Севрну Митровицу и том приликом применили бруталну прекомерну силу против мирних грађана, од којих су четворицу и ухапсили под оптужбом за наводно учешће у убиству господина Оливера Ивановића,
- У Косовској Митровици и Зубином потоку, 28. новембра су ушла возила окићена албанским заставама у циљу провокације, на које грађани нису реаговали.

В) Обавезе проистекле из Првог споразума

1. Заједница српских општина

Након што је почетком априла 2018. дошло до извесног помака по питању успостављања Заједнице српских општина (ЗСО), потврђивањем мандата Управљачког тима (УТ), званично је почео рад на изради Нацрта статута ЗСО.

У сврху израде Нацрта статута ЗСО, чланови УТ су одржали низ састанака са релевантним представницима административних структура са Косова и Метохије,¹ како

¹ Одржани су састанци са градоначелницима и председницима скупштина општина са већинским српским становништвом, представницима Срба у ПИС у Приштини (министром за администрацију локалне самоуправе и министром за заједнице и повратак, правницима из локалних самоуправа, деканима и експертима факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици (УПКМ), експертима из области права, економије, здравства, социјалне заштите, образовања, културе, спорта, просторног планирања, служби катастра; представницима мисије ОЕБС у Приштини, као и других релевантних институција са простора Косова и Метохије.

је и прописано одредбама Делокруга рада Управљачког тима. Иако је тим документом било предвиђено и да се у Бриселу редовно одржавају састанци на којима би УТ, заједно са одборима за имплементацију две стране, сагледавао и разматрао рад на изради Нацрта статута ЗСО, до тога није дошло услед одбијања приштинске стране да се такви састанци одрже.

Упркос томе, чланови УТ су у предвиђеном року завршили израду Нацрта статута ЗСО, о чему су 9. августа 2018. и званично обавестили ЕУ посреднике. Они су том приликом затражили од ЕУ посредника да што скорије организују састанак на којем би овај документ био представљен одборима за имплементацију две стране, пре његовог представљања у оквиру Дијалога на високом нивоу. Међутим, ЕУ посредници очигледно нису успели да убеди Приштину да испуни ову своју обавезу и учествује у таквом састанку, због чега до данас нису одговорили на овај захтев и заказали поменути састанак.

Упркос томе, УТ наставља рад у складу са свим активностима предвиђеним одредбама Делокруга рада Управљачког тима, а у циљу стварања свих предуслова за успешно формирање ЗСО.

Са своје стране, Београд ће наставити да инсистира да ЕУ заједно са Приштином изнађе решење по питању измене приштинског правног оквира, у складу са чланом 1 Плана имплементације, како би се омогућило формирање Заједнице у пуном капацитету, у складу са одредбама Првог споразума, Делокруга рада Управљачког тима, Плана имплементације и Општих принципа. Свако поступање противно одредбама наведених споразума за српску страну је апсолутно неприхватљиво, као што је неприхватљиво, недопустиво и правно ирелевантно и свако ревидирање усаглашених одредаба Општих принципа, било да се Приштина то покушава да учини кроз одлуке тзв. Уставног суда Косова или неког другог ентитета.

Наглашавамо да је имплементација договора о ЗСО од прворазредног значаја за напредак у преговарачком процесу, јер од формирања ЗСО умногоме зависи исход и решавање већег броја других проблема у областима о којима се тренутно разговара у оквиру Дијалога или оних о којима ће се у перспективи тек отворити разговори, као што су питање имовине, економског развоја, образовања и урбаног и руралног планирања.

2. Полиција

Протекли извештајни период обележен је наставком драстичног кршења Првог споразума, у делу који регулише питање полиције, од стране Приштине. То се пре свега огледа у истрајавању Приштине у одбијању да успостави ЗСО, услед чега још увек нису усклађени прописи о полицији са одредбама Првог споразума. Овакво поступање Приштине за последицу има да још увек није омогућено именовање Регионалног команданта регионалног директората Косовске полиције – север (РДС), због чега се лице које тренутно обавља ову функцију и даље налази у својству вршиоца дужности.

Такође, Приштина је током претходног периода наставила да крши Споразум о полицији распоређујући на северу Косова и Метохије полицијске јединице, које се налазе изван командног ланца овог директората, мимо знања регионалног команданта. У том смислу, спроведена су два нелегална упада приштинских специјалних јединица на територије општина са српском већином на северу Косова и Метохије, без најаве и обавештавања команданта РДС. Ради се о препадима од 29. септембра у општини Зубин Поток и 23. новембра у општини Косовка Митровица, којима је Приштина поново грубо

прекршила члан 9. Првог споразума у делу који се односи на питање полиције. Поменути члан 9. јасно прописује да ће за полицијске послове на територији четири већински српске општине на северу Косова и Метохије бити надлежан посебни полицијски директорат, на чијем челу ће се налазити косметски Србин. Тај члан Првог споразума прописује и да ће командант РДС „сарађивати“ са другим регионалним командантима тзв. Косовске полиције, а не да ће им бити функционално потчињен. У пракси ово значи да само овај директор у случају потребе може да затражи да се на територији за коју је он задужен ангажују полицијске јединице из других директората. Приштина је оваквим поступањем не само грубо прекршила одредбе Првог споразума, већ је сваки пут директно угрозила безбедност и животе Срба на северу Косова и Метохије, демонстрирајући сваки пут непотребну и прекомерну силу.

Осим тога, Приштина крши Споразум о полицији у делу који прописује да етнички састав полиције на северу Косова и Метохије мора осликавати етничку структуру тог дела Покрајине. Оглушавајући се о ову обавезу, Приштина у овој области распоређује полицијске јединице које су готово искључиво састављене од Албанаца, иако Срби чине више од 95% тамошњег становништва.

Такође, истичемо да Приштина још увек одбија да примени члан 7 Првог споразума, који прописује обавезу приштинских власти да интегришу све бивше припаднике МУП Републике Србије на северу Косова и Метохије. У том смислу, и даље је нерешено питање интеграције 39 бивших административних радника МУП. Иако Приштина већ дуже од годину дана декларативно тврди да жели да интегрише ова лица, у пракси њене институције саботирају и онемогућавају овај процес. Пре свега, Приштина још увек није одобрила нову систематизацију радних места у четири општине на северу Косова и Метохије, како би се генерисала радна места на којима би требало да буде распоређено поменутих 39 бивших административних радника МУП РС.

Приштина декларативно не спори своју обавезу да интегрише и 34 бивша ватрогасца у еквивалентне покрајинске структуре, али већ више од две године није учињен ни један једини конкретан корак у том смеру. Исто тако, Приштина одбија и интеграцију 23 бивша полицајца и 15 припадника Управе за исхрану и смештај МУП Републике Србије. За овакво поступање у основи има подршку ЕУ посредника, а као разлог за одбијање интеграције 23 бивша полицајца наводи да нису прошли наводне „безбедносне провере“. Напомињемо да српској страни још увек нису достављени разлози због којих су те провере биле негативне иако су тражене од ЕУ посредника у више наврата. Приштина, такође, оспорава своју обавезу испуњења члана 7 Првог споразума и у погледу интеграције преосталих 15 бивших припадника Управе за исхрану и смештај МУП РС, правдајући се тиме да у оквиру њених институција не постоје радна места која одговарају пословима за ова лица.

Целокупно поступање Приштине наводи на закључак да она нема намеру да икада изврши своју обавезу интегрисања свих бивших припадника МУП Републике Србије. Српска страна указује ЕУ посредницима да не може да прихвати наведена образложења и да неће одустати од инсистирања на обавези Приштине да дословно испуни своје обавезе из члана 7 Првог споразума.

Српска страна је ЕУ посредницима током читавог извештајног периода указивала на ризике које носи овакво поступање Приштине, које у апсолутно свим сегментима представља директно кршење Споразума о полицији. Чињеница је да се ситуација у том смислу непрестано погоршава, посебно услед све чешћих нелегалних упада тзв.

приштинских полицијских јединица и њиховог демонстрирања голе силе против мирних грађана на северу Косова и Метохије. Такав развој догађаја јасно упућује на закључак да овај споразум готово да уопште не функционише и да због тога постоји реалан ризик да у питање буде доведен читав напредак остварен у сфери безбедности на северу Косова и Метохије од 2013. године.

3. Правосуђе

У протеклом извештајном периоду решаван је већи број спорних питања која су се јавила након што је 24. октобра 2017. окончан процес интеграције судија, тужилаца и припадника административног особља у покрајинске правосудне структуре.

У том смислу, српска страна је код ЕУ посредника најпре инсистирала да решење за расподелу предмета српским судијама и тужиоцима буде стриктно у складу са тачкама 6. и 7. Споразума о правосуђу. То конкретно значи да је српска страна захтевала да се интегрисаним судијама и тужиоцима искључиво додељују предмети који су поднети на српском језику и за које ће се поступак обављати на српском језику. Такође, српска страна је наставила да инсистира да Приштина распише конкурс за попуњавање упражњених позиција за тужиоце, административно особље и тужилачке приправнике (које по Споразуму о правосуђу припадају Србима), затим конкурс за именовање судија поротника, судских вештака, извршитеља и нотара из редова српске заједнице, као и да именује в.д. надзорних судија у судској јединици у Штрпцу и Новом брду, након избора и попуне упражњених места за судије у тим судским јединицама.

Осим тога, српска страна је у извештајном периоду покушавала да пронађе решење по питању потребе јасног дефинисања процедуре за доношење одлука у случајевима конфликта између пресуда и одлука српских судова који раде изван тзв. приштинског законског оквира и тзв. приштинских судова. С тим у вези, још увек од стране Приштине није усвојен адекватан документ којим би се дефинисала процедура признања и извршења одлука српских судова на територији Покрајине, у складу са документом „Признање судских одлука“ (*Validity appeal*) из јула 2013. године.

Истовремено, Београд је протеклих месеци наставио да захтева да Приштина доследно примени члан 10. Првог споразума, који прописује да је Одељење Апелационог суда са седиштем у Митровици искључиво надлежно за поступање по предметима који долазе из првостепених судова свих општина са већинским српским становништвом на КиМ. Насупрот томе, Приштина је покушавала да „креативним тумачењима“ ограничи другостепену надлежност Одељења Апелационог суда са седиштем у Митровици на предмете који долазе из првостепених судова само четири већински српске општине на северу КиМ. У том смислу, председник Апелационог суда у Приштини је формирао и два већа која ће поступати у предметима који долазе из првостепених судова за шест општина са већинским српским становништвом на југу КиМ. Међутим, приликом формирања ових већа није испоштована искључива надлежност Одељења Апелационог суда у Митровици да суди у предметима који долазе из првостепених судова свих општина са већинским српским становништвом на КиМ, јер су се у саставу ових већа нашле и судије из Апелационог суда у Приштини.

Уз све наведене проблеме, истичемо и да је читав процес интеграције у области правосуђа могао да буде угрожен инсистирањем Приштине да се на зградама покрајинских судова на северу Косова и Метохије поставе статусни симболи тзв. Републике Косово, што би извесно проузроковало озбиљне безбедносне тензије у том

региону. Након што је Београд интервенисао код ЕУ посредника и упозорио на потенцијалне безбедносне импликације, Приштина је одустала од ове намере.

У наредном периоду, Београд очекује да ЕУ посредници својим ауторитетом утичу на Приштину да пронађе решења за све наведене проблеме. Међутим, српска страна ће инсистирати да се та решења у потпуности и дословно заснивају на одредбама договора постигнутих у Дијалогу, како би се Споразум о правосуђу испунио у целости и како би се тиме омогућило успостављање ефикасног и оперативног правосуђа на Косову и Метохији.

4. Енергетика

У извештајном периоду регистрован је већ број активности који се односе на имплементацију Аранжмана из области енергетике од 8. септембра 2013. (Аранжман), као и Закључака ЕУ посредника о спровођењу Аранжмана из области енергетике од 25. августа 2015. (Закључци ЕУ посредника).

У том смислу, неопходно је подсетити се да је Аранжманом из области енергетике било предвиђено да ЈП Електро mreжа Србије (ЕМС) подржи настојање тзв. Косовског оператора система преноса и тржишта (KOSTT) да постане засебна контролна област и члан Европске мреже оператора преносних система електричне енергије (ENTSO-E), а да Приштина, са друге стране, обезбеди да српска страна формира две енергетске компаније на простору АП Косово и Метохија, од којих би се једна бавила трговином електричном енергијом, а друга снабдевањем и дистрибутивним услугама.

Закључцима ЕУ посредника, који су постигнути 25. августа 2015. године, потврђена је подршка испуњењу планова *KOSTT*, али и активностима које требају да буду реализоване од стране Приштине, како би се формирале и постале оперативне две српске енергетске компаније.

Српска страна је испунила свој део обавеза и довела покрајинског оператора *KOSTT* на корак до тога да постане засебна контролна област и оствари чланство у *ENTSO-E*, али даља имплементација постигнутих споразума је изостала јер Приштина није испунила своју обавезу да на северу Косова и Метохије оснује две српске енергетске компаније.

Конкретно, од постизања Аранжмана из области енергетике, представници ЈП Електропривреда Србије (ЕПС) су четири пута предавали документацију за регистрацију компанија „ЕПС Трговина“ д.о.о. и „Електросевер“ д.о.о., али је Приштина сваки пут регистрацију одбијала са образложењем да оснивачки акти компанија морају да садрже терминологију која није у складу са статусно неутралном формом преговора. Након што су представници ЕПС 26. априла 2017. године четврти пут поднели документацију за регистрацију компанија, тзв. Косовска агенција за регистрацију бизниса (KARB) је 2. маја 2017. године у форми циркуларног писма, наводећи исте разлоге по питању терминологије, одбила да региструје две енергетске компаније. На овакву одлуку Приштине, српска страна је уложила жалбу и тужбу 5. јуна 2017. године, да би

представници ЕПС били обавештени 3. новембра да је жалба одбачена,² док на тужбу није добијен одговор.

Како наведене компаније ни након четири покушаја нису основане, а имајући у виду да је оснивање, лиценцирање и почетак оперативног рада компаније „Електросевер“ повезано са могућношћу да *KOSTT* постане засебна контролна област у члану 16.1.б Уговора о повезивању (*Connection Agreement - CA*)³, изостала је даља имплементација Аранжмана.

Услед тога, Приштина је још од јуна 2016. године, уз снажну подршку Европске уније и Енергетске заједнице, отпочела са разноврсним активностима које су требале да послуже као својеврсна врста притиска да *KOSTT* постане засебна контролна област и без претходно испуњеног услова јасно постављеног у члану 16.1.б *CA*. То јест, циљ оваквог деловања заправо је да се питање енергетике реши изван оквира Дијалога, кроз покретање поступка измене поменутог члана *CA*, односно усвајањем новог *CA*, у оквиру *ENTSO-E*.

У том смислу, Приштина је прво покушала да питање добијања контролне области повеже са укључењем новог далековода Тирана 2–Косово Б (јачине 400kV) између Косова и Метохије и Албаније. Међутим, овај покушај се показао неуспешним јер је Регионална група континенталне Европе (*RG CE*) *ENTSO-E*, на састанку одржаном 5. децембра 2017. године, закључила да не постоји никакав проблем да поменути далековод почне са радом, нити постоји могућност да се почетак његовог рада услови са добијањем контролне области, имајући у виду да је далековод изграђен 2016. године и да су сви технички предуслови испуњени.

Након тога, Приштина је покушала да добијање засебне контролне области издејствује изазивањем намерних девијација и неовлашћеним преузимањем електричне енергије у оквиру система *RG CE ENTSO-E* од децембра 2017. године. Овакво понашање Приштине је за последицу имало вишемилионску штету и угрожавање енергетске стабилности читавог региона.

Да би се изнашло решење за овај проблем, Република Србија је активно учествовала у бројним активностима које су покренуте у оквиру *ENTSO-E*, са циљем изналажења привременог техничког решења које би обезбедило санирање штете и спречавање *KOSTT* да настави са крађом електричне енергије из електроенергетског система *RG CE ENTSO-E*.

С друге стране, *KOSTT* није показао никакву конструктивност у изналажењу решења за овај проблем одбијајући сваки проактиван предлог ЕМС из крајње политичких разлога. На крају је 25. октобра 2018. године *ENTSO-E* изашао са својим предлогом за решавање овог проблема у виду "Оперативних принципа за решавање одступања у Континенталној Европи" (Оперативни принципи). Међутим, Оперативни принципи су садржали одредбе које задовољавају интересе *KOSTT* да постане засебна контролна област, дајући му пуну техничку и функционалну самосталност, без

---

² Жалбе су одбачене уз образложење да су неблагоприятне, да су у супротности са тзв. косовским Законом о трговачким друштвима и да се не могу разматрати јер је предметно питање регулисано Аранжманом из области енергетике.

³ Уговор о повезивању је постигнут између ЈП ЕМС и *KOSTT* у оквиру организације *ENTSO-E*. Члан 16.1.б дефинише да ће Уговор ступити на снагу када лиценца за снабдевање компанији „Електросевер“ буде издата и постане оперативна.

претходног испуњења обавеза предвиђених у *СА* по којима је Приштина у обавези да омогући оснивање, лиценцирање и оперативност компаније „Електросевер“. Поред тога, поједини аспекти овог решења имали су директне импликације у погледу политичко-безбедносне ситуације на простору Косова и Метохије, што је српска страна у више наврата истицала.

Захваљујући залагању надлежних институција Републике Србије и разумевању представника оператора у оквиру *RG CE ENTSO-E*, Оперативни принципи нису усвојени током процеса гласања организованог 6-9. новембра 2018. године. Када је већ било извесно да *KOSTT* неће на овај начин постати засебна контролна област, Приштина је 7. новембра 2018. године ретроактивно извршила регистрацију компаније „Електросевер“. Српска страна је захтевала објашњење за овакво поступање, наводећи да је без правног утемељења да се за датум оснивања компаније на сајту *KARB* стави ретроактивно 26. април 2017. године, док је на сертификату о регистрацији компаније као датум оснивања наведен 7. новембар 2018. године.

Српска страна је потом почела процес правне анализе поменутог решења о регистрацији, како би се утврдила његова валидност, имајући у виду околности под којима је регистрација учињена.

Београд очекује да Европска унија неодложно престане са праксом измештања преговора изван оквира Дијалога, који представља једини формат у оквиру којег могу да се постижу договори између Београда и Приштине. Такође, очекујемо да ЕУ посредници предузму неопходне мере на спровођењу свих одредби Аранжмана и Закључака ЕУ посредника, које се односе на регистрацију, лиценцирање и оперативност две српске енергетске компаније, а не само једне, затим на доследно спровођење акционог плана о успостављању компанија са циљем отпочињања њиховог оперативног рада, као и на наставак преговора о дистрибутивним услугама у складу са Закључцима ЕУ посредника.

У међувремену, српска страна апелује и покушава да разговара са Приштином да престане са крађом електричне енергије у оквиру система *RG CE ENTSO-E*, јер тиме угрожава енергетску стабилност читавог региона.

5. Телекомуникације

Оснивањем компаније „мтс“ д.о.о., којој су додељене лиценце за фиксну и мобилну телефонију, 30 локација за базне станице, и на коју је пренета сва имовина, окончана је прва фаза преговора између Београда и Приштине из области телекомуникација.

У извештајном периоду, у циљу успостављања функционалне и успешне телекомуникационе компаније и подизања квалитета пружања телекомуникационих услуга корисницима на Косову и Метохији, настављени су радови на телекомуникационој инфраструктури на терену, као и на реализацији инвестиционих пројеката, а окончан је и велики број набавки, које се односе на модернизацију пословања и успостављање савремених бизнис процеса.

Током овог периода добијене су грађевинске дозволе за изградњу стубова на 2 нове локације (Шилово и Будрига), на којима ће бити пуштено у рад 6 базних станица 2G, 3G и 4G, ради подизања квалитета мобилне телекомуникационе мреже.

Највећи проблем по питању имплементације договора везаних за телекомуникације у протеклом периоду створен је услед притиска Приштине да Основном суду у Косовској Митровици и одељењима тог суда у Лепосавићу и Зубином Потоку, односно свим запосленима у правосудним институцијама овог суда, буду пружане услуге мобилне и фиксне телефоније и Интернета, искључиво посредством приштинског оператора „Vala“.

Наведене захтеве Приштине је подржао ЕУ посредник, који се у прилог томе позвао на одлуку Приштине којом је предвиђено да искључиво оператор „Vala“ може да пружа услуге мобилне и фиксне телефоније и интернета тзв. државним институцијама на територији Косова и Метохије. Тврдећи да такво решење не би представљало одступање од Аранжмана о телекомуникацијама, ЕУ посредник је предложио да се наведени проблем реши по моделу пружања услуга полицијским станицама на северу Косова и Метохије. Српска страна је одбила овај предлог, јер се ради о решењу које је постигнуто пре него што је договорен Аранжман о телекомуникацијама и сматра да би наведене услуге правосудним институцијама на северу Косова и Метохије требало да пружа компанија „мтс“ д.о.о.

У наредном периоду се очекује решавање овог питања, као и питања имплементације друге фазе преговора из области телекомуникација, која се односи на хармонизацију спектра за мобилну телефонију и телевизијски сигнал и нормализацију протока поштанских услуга.

6. Европске интеграције

Током извештајног периода, Београд је исказао висок степен посвећености наставку процеса нормализације односа са Приштином и испуњавању прелазних мерила из преговарачког Поглавља 35, упркос континуираном изазивању кризних ситуација од стране Приштине. С друге стране, Приштина и даље одбија да спроведе одредбе споразума постигнутих у оквиру Дијалога.

Посвећеност Републике Србије европским интеграцијама, а пре свега регионалној сарадњи и дијалогу са Приштином, препозната је од стране Европске уније, што је резултирало отварањем четири нова поглавља на Осмој и Деветој међувладиној конференцији, које су одржане 25. јуна у Луксембургу и 10. децембра 2018. године у Бриселу. Том приликом су отворена преговарачка поглавља: Поглавље 13 – Рибарство, Поглавље 33 – Финансијска и буџетска питања, Поглавље 17 – Економска и монетарна унија и Поглавље 18 – Статистика. У том смислу, Република Србија је до сада отворила укупно 14 поглавља.⁴

Такође, у периоду који обухвата овај извештајни период, Република Србија Европској комисији предала преговарачке позиције за четири поглавља. То су: 1) Поглавље 2 – Слободно кретање радника, 2) Поглавље 4 – Слободно кретање капитала, 3) Поглавље 14 – Транспортна политика и 4) Поглавље 21 – Трансевропске мреже. С тим

---

⁴ Тренутно отворена Поглавља су Поглавље 5 Јавне набавке, Поглавље 6 Право привредних друштава, Поглавље 7 Право интелектуалне својине, Поглавље 13 Рибарство, Поглавље 17 Економска и монетарна унија, Поглавље 18 Статистика, Поглавље 20 Предузетништво и индустријска политика, Поглавље 23 Правосуђе и основна права, Поглавље 24 Правда, слобода и безбедност, Поглавље 29 Царинска унија, Поглавље 30 Економски односи са иностранством, Поглавље 32 Финансијски надзор, Поглавље 33 Финансијска и буџетска питања, Поглавље 35 Остала питања.

у вези, у наредном периоду се може очекивати отварање нових поглавља у преговарачком процесу Републике Србије са ЕУ.

Београд ће у наредном периоду наставити да поступа као одговорна страна, да испуњава преузете обавезе и примењује препоруке у оквиру приступних преговора са Европском унијом са циљем напретка ка пуноправном чланству.

Г) Обавезе проистекле из техничких споразума

1. Катастар

Ни у овом извештајном периоду није било никаквог напретка када је реч о имплементацији Споразума о катастру из 2011. године.⁵

Кључни разлог је што Приштина и ЕУ још увек заступају став да сва тела предвиђена Споразумом, изузев Трипартитне имплементационе групе, морају функционисати у тзв. косовском правном систему. Такође инсистирају да се имплементација Споразума о катастру спроведе путем тзв. Закона о косовској агенцији за поређење и верификацију имовине⁶, што је апсолутно неприхватљиво за српску страну. Наведени ставови Приштине и ЕУ су у директној супротности са словом и духом Споразума и њима би се омогућило да се одлучивање о имовинским правима грађана Републике Србије и Српске православне цркве поверити телима која нису предвиђена Споразумом и у којима неће бити представника Срба. У крајњој инстанци, евентуална примена оваквог решења би омогућила легализацију отимања приватне имовине Срба и Српске православне цркве на КиМ, због чега Република Србија то никако неће дозволити.

Српска страна отуда одлучно заступа став да Приштина најпре мора да поништи све акте и одлуке проистекле из тзв. Закона о Косовској агенцији за упоређивање и верификацију имовине, као и све правне радње и последице које су проистекле из његовог спровођења. Тек након тога би могла да уследи имплементација Споразума, али стриктно у складу са одредбама договореним самим Споразумом.

У том смислу, напомињемо да српска страна неће предати скенирану катастарску документацију Специјалном представнику ЕУ у Приштини⁷ све док све три стране не постигну договор у вези са имплементацијом Споразума.

Упркос дуготрајном застоју, очекујемо да ће се у наредном периоду наставити разговори с циљем изналагања обострано прихватљивог решења, које је једнако потребно због суштинске и симболичке важности овог питања.

---

⁵ Последњи састанак по питању имплементације Споразума о катастру одржан је 20. октобра 2016. године у Бриселу. На састанку одржаном 26. маја 2016. године, Београд је изложио детаљне предлоге у погледу методологије и начина рада, оснивања, функционисања, структуре и седишта свих тела која су предвиђена Споразумом.

⁶ Наведи Закон је у јуну 2016. године усвојен од стране Приштине, уз кршење свих процедура и уз противљење Београда и листе Српска. Листа Српска је поднела и захтев за оцену уставности процедуре доношења овог Закона, који је одбио тзв. Уставни суд Косова.

⁷ У складу са Споразумом, Република Србија је дужна да Специјалном представнику ЕУ на КиМ преда дигитализовану катастарску евиденцију која је 1999. године измештена са КиМ. Република Србија је још у марту 2016. године завршила са дигитализацијом катастарске документације.

2. Матичне књиге

Још увек су присутни проблеми везани за имплементацију Споразума о матичним књигама, јер Приштина супротно Споразуму одбија да надлежним службама Општине Северна Митровица достави матичне књиге (или њихове копије) са личним подацима грађана из северног дела Косовске Митровице. Због тога су наведена лица, махом Срби, онемогућени да у надлежној матичној служби у северном делу Митровице прибаве своја лична документа.⁸

Београд је у више наврата ЕУ посредницима указивао да за успешно спровођење Споразума није довољно само да српска страна има добру вољу да испуни обавезе које из њега проистичу, већ је неопходно да и Приштина то чини. У том смислу, неопходно је да ЕУ пронађе одговарајуће решење за овај проблем, односно да изврши притисак на приштинску страну да испуни своје обавезе из Споразума чиме би се грађанима из северног дела Косовске Митровице омогућило остваривање права у надлежним матичним службама.

3. Царински печат

Споразум о царинском печату српска страна у потпуности примењује. Решења из овог Споразума се користе у свим документима везаним за промет робе (ветеринарски сертификати, фитосанитарни сертификати, итд.).

С друге стране, Приштина је у више наврата отворено кршила члан 1. овог споразума, који наводи да ће стране обезбедити слободно кретање робе у складу са ЦЕФТА споразумом, као и члан 23. ЦЕФТА споразума. Наиме, покрајинске власти су 13. јула 2018. године донеле одлуку да уведу привремене заштитне мере у виду повећања царинске стопе на 30% на увоз воћа и поврћа. Те мере су почеле да се примењују од стране тзв. Царине Косова од 18. јула 2018. године и односиле су се на све државе на свету које на Косово и Метохију желе да извезу неки од 21 производа (воће и поврће)⁹. Као разлог за доношење тих мера у одлуци је наведена штета која може бити проузрокована произвођачима воћа и поврћа на простору КиМ, односно погоршање економског положаја произвођача воћа и поврћа на КиМ.

Иако је та мера укинута 31. јула, Приштина је већ 6. новембра поново прибегла увођењу нових мера, овог пута кроз повећање царинских стопа за 10%. Противправни поступци Приштине су затим кулминирали 21. новембра, када је фактички уведена блокада увоза на КиМ свих производа који долазе из централне Србије, што је учињено у виду формалног увођења царинске таксе од 100% на те производе. Истовремено је од произвођача захтевано да на фактурама које уз захтев прате робу која улази на Косово и Метохију, у делу који се односи на дестинацију где се налази компанија која је прималац/пошиљалац робе, уместо статусно неутралне ознаке „Косово“ користе „Република Косово“.

Овим мерама приштинска страна је у потпуности онемогућила улазак производа из централне Србије на простор Косова и Метохије, чиме је српско становништво на

⁸ Грађани из северног дела Митровице су, за издавање извода из матичних књига, упућивани у јужни део Митровице.

⁹ Производи за које су повећане царинске стопе су: кромпир, парадајз, бибер, краставац, лубеница, диња, купус, салата, спанаћ, лук, шаргарепа, пасуљ, јабука, крушка, шљива, вишња, јагода, купина, боровница и кукуруз.

северу Покрајине стављено у веома тешку ситуацију. Због тога су представници Београда од ЕУ посредника у више наврата захтевали да подстакну Приштину да поштује своје обавезе и укине наведне економске блокаде, што ће и наставити да чине све до потпуног повлачења ових мера.

4. Универзитетске дипломе

Приштина и током овог извештајног периода није примењивала одредбе Споразума о узајамном признавању диплома из 2011. године и одредбе Закључака и Оперативних закључака из 2016. године. Конкретно, Приштина и даље одбија да призна дипломе које су издате од стране акредитованих универзитета Републике Србије и не прихвата листу акредитованих универзитета који раде у оквиру образовног система Србије.¹⁰

Ови проблеми су током извештајног периода размотрани са ЕУ посредницима на састанку који је одржан 14. маја 2018. године у Београду. Том приликом је српска страна указала да Приштина ни после 7 година од постизања Споразума није признала ниједну диплому универзитета акредитованих у систему Републике Србије. С тим у вези, наглашено је да Београд неће одступити од захтева да Приштина призна све дипломе акредитованих универзитета у складу са Споразумом. У том смислу, ЕУ посредници су истакли да је неопходно да приштинска страна испуњава свој део обавеза, али да Београд своје обавезе треба да испуњава неvezано за напредак који Приштина остварује, имајући у виду захтеве ЕУ који постоје у оквиру преговарачког процеса за чланство.¹¹

Услед недостатка средстава за реализацију обавеза дефинисаних Оперативним закључцима, ЕУ још увек није покренула процес признавања диплома предуниверзитетског нивоа.

Српска страна у наредном периоду очекује од ЕУ посредника да изврше притисак на Приштину како би се одблокирало спровођење свих постигнутих договора по овом питању, односно како би се признале дипломе свих Универзитета акредитованих у образовном систему Републике Србије.

5. Слобода кретања

Режим слободе кретања се и даље примењује на 6 заједничких тачака прелаза и следећим граничним прелазима: Батровци-Бајаково (према Републици Хрватској), Шид-Товарник (према Републици Хрватској), Хоргош-Реске (према Мађарској), Келебија-Томпа (према Мађарској), Градина-Калотина (према Републици Бугарској), Прешево-Табановце (према Републици Македонији), на Аеродрому Никола Тесла у Београду и Аеродрому Константин Велики у Нишу.

---

¹⁰ Закључцима о узајамном признавању диплома на основу првобитних споразума из 2011. године, стране су се сложиле да ће разменити листе акредитованих универзитета. Размена листа је потврђена Оперативним закључцима Радне групе за дипломе. Размена листа акредитованих универзитета је спроведена како би свака страна имала листу универзитета друге стране са којих долазе дипломе за признање. С тим у вези, наводимо да Приштина одбија да призна дипломе свих универзитета у Србији, па и Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици.

¹¹ Примена Споразума о дипломама је наведено као једно од прелазних мерила у оквиру преговарачког Поглавља 35 у процесу приближавања Републике Србије пуноправном чланству ЕУ.

Након постизања Договора у вези са финализацијом спровођења Споразума о слободи кретања, постигнутог у Бриселу 14. септембра 2016. године, Београд је свој део обавеза испунио до средине новембра 2016, али је имплементација постигнутих решења одложена због захтева Приштине и њене неспремности да испуни преузете обавезе у договореним роковима.

Иако је у марту 2018. године усвојено Административно упутство о регистрацији возила са КС таблицама, пререгистрација још увек није отпочела јер у оквиру Дијалога још увек није договорен датум њеног почетка, нити су стране постигле договор поводом поменутог Административног упутства. Кључна примедба српске стране односи се на чињеницу да то упутство садржи одредбе којима се стварају неповољни услови за власнике возила који се одлуче да изврше пререгистрацију.

Због тога што пререгистрација још увек није започела, полицијске управе МУП Републике Србије, које су са територије Косова и Метохије привремено измештене у Централну Србију, у међувремену настављају да издају регистарске таблице грађанима са територије Косова и Метохије.

Приштина је у претходном периоду наставила са применом једностраних мера којима озбиљно угрожава примену Споразума о слободи кретања. Ради се о мерама које датирају још од априла 2017. године, а које се односе на забрану коришћења личних карата издатих од стране измештених полицијских управа са АП Косово и Метохија, као и на забрану преласка преко граничних прелаза ка Македонији и Црној Гори лицима која поседују пасоше издате од стране Координационе управе МУП Републике Србије. Приштина ове мере спроводи упркос томе што Споразум о слободи кретања, нити било који други документ, не ограничава право измештених ПУ МУП Републике Србије да издају личне карте тим лицима. Такође, употреба и валидност пасоша које издаје Координациона управа није питање дефинисано Споразумом о слободи кретања, нити су стране о овом питању уопште разговарале у Дијалогу.

Настављена је и примена мере од краја августа 2017. године, када је Приштина преко свог официра за везу, упутила захтев српској страни да се при најави свих наредних посета интерно расељених лица и ходочасника АП Косово и Метохија, спискови путника допуне додатним подацима (име оца и датум рођења), што није предвиђено ниједним споразумом.

Поред тога, Приштина инсистира да лица, која не спадају под режим предвиђен Споразумом о званичним посетама, поседују путни налог приликом преласка административне линије, што такође представља кршење поменутог Споразума. Представници њених институција на заједничким тачкама прелаза спроводе посебне мере отежане контроле према званичницима институција Београда, али и према другим лицима која долазе из централне Србије.

Српска страна је у више наврата указивала ЕУ посредницима да примена ових мера представља кршење Споразума о слободи кретања и да једнострано приступање питањима од значаја за обе стране представља неприхватљив однос према постигнутим договорима.

Када је у питању злоупотреба права на слободу кретања, регистровано је да је током овог извештајног периода преко 150 лица са пребивалиштем на територији АП

Косово и Метохија спречено да илегално пређе државну границу.¹² Истичемо да против лица са АП Косово и Метохија није било поднетих кривичних пријава због извршеног дела „недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи“ из члана 350 Кривичног закона Републике Србије.

У наредном периоду очекује се решавање свих наведених проблема насталих услед једностраног поступања Приштине, у циљу доследне примене Споразума о слободи кретања.

6. Регионално представљање

Током извештајног периода, Београд је остао чврсто опредељен за напредак свих облика регионалне сарадње на простору Западног Балкана. У том смислу, Република Србија је, као одговорна страна у процесу Дијалога, наставила да у потпуности поштује одредбе Договора о регионалном представљању и сарадњи, који је постигнут 24. фебруара 2012. године.

У том смислу, представници Београда и Приштине су учествовали на састанцима бројних регионалних иницијатива и организација, као што су: Регионални савет за сарадњу (РСС), Фонд за Западни Балкан, Процес сарадње у југоисточној Европи (ПСуЈИЕ), Енергетска заједница, Регионална иницијатива за миграције, азил и избеглице (MARRI) и Регионална канцеларија за сарадњу младих (РКСМ). Такође, представници Београда и Приштине су током извештајног периода учествовали заједно и у оквиру формата „Западнобалканска шесторка“ и регионалних процеса „Брдо – Бриони“ и „Берлински процес“.

Током извештајног периода, Београд је својим конструктивним приступом омогућио учешће представника Приштине у управљачким органима различитих организација и иницијатива у складу са Договором. С тим у вези, Приштина ће председавати у ПСуЈИЕ за период 2019-2020. године, Фондом за западни Балкан и Регионалном канцеларијом за сарадњу младих.

С друге стране, иако је Косово* у 2018. години преузело председавање *CEFTA*, са обавезом да конструктивно сарађује са свим странама потписницама овог споразума, Приштина је увела царинске таксе од 100% на производе који долазе из централне Србије и Босне и Херцеговине, што је у директној супротности са Споразумом обавезама председавајућег. Поред повећања царинских стопа, Косово* од произвођача захтева да на фактурама које уз захтев прате робу која улази на Косово и Метохију, у делу који се односи на дестинацију где се налази компанија која је прималац/пошиљалац робе, уместо статусно неутралне ознаке „Косово“ користе „Република Косово“. Овакво понашање је неприхватљиво према двема странама потписницама јер је противно начелима добре регионалне сарадње која је кључна за процес приступања Европској унији, као и начелима слободне трговине која је циљ овог споразума. Ово нарочито имајући у виду да Косово* није потписник овог споразума, већ УНМИК у име ПИС у Приштини, због чега поступање Приштине нема правног основа, а непоштовањем Споразума се ствара проблем за УНМИК, који је потписник овог документа.

---

¹² Употребом туђих путних исправа на делу државне границе Мађарске и Републике Хрватске, као и на излазу из Републике Србије, при чему се, најчешће, злоупотребљавају путне исправе Републике Србије и Мађарске; фалсификовањем путних исправа; илегалним преласком државне границе на зеленој линији и избегавањем граничне контроле.

Београд ће и у наредном периоду остати посвећен спровођењу Договора о регионалном представљању и сарадњи као и учествовању у процесима који доприносе стабилности у региону.

7. Интегрисано управљање прелазима (ИВМ)

Република Србија у потпуности поштује договорене Закључке о ИВМ и Технички протокол о имплементацији ИВМ.

Функционисање свих 6 заједничких тачака прелаза (ЗТП) дуж административне линије одвија се успешно, а Београд предузима све неопходне мере како би омогућио функционалност свих прелаза и повећао оперативност служби на њима.

Након што су одржана два састанка Имплементационе групе о ИВМ, 26. фебруара и 12. марта, на којима су договорени закључци који би се спровели на терену, до напретка није дошло због неиспуњавања одредби предвиђених Првим споразумом од стране Приштине. Прекинуто је одржавање састанака на централном, регионалном и локалним нивоу, као и састанака Имплементационе групе о ИВМ у Бриселу. Међутим, настављено је са решавањем свих техничких проблема потребних за рад свих службеника на прелазима, који су у надлежности Републике Србије. Од кључних информација за функционисање заједничких тачака прелаза издвајамо следеће:

- Усаглашени ветеринарски сертификати функционишу без проблема. У претходном периоду су усаглашене две групе сертификата, Сертификати за приплодне козе и овце 18. јула 2018. године и Сертификати за отпрему живе рибе, рибље млађи и икре 27. августа 2018. године. Још увек нема никаквог помака када је у питању усаглашавање Сертификата за млеко и млечне производе, Сертификата за месо (коза и оваца, свиња и живине, који нису усаглашени због појаве болести „квржаве коже“ у региону у 2016. години) и производе од меса, као и Сертификата за говеда за приплод (који нису усаглашени заједно са Сертификатима за живе животиње због болести „плави језик“ која се појавила у региону);
- Усаглашени фитосанитарни сертификат се успешно примењује на свим заједничким тачкама прелаза на којима се одвија комерцијални саобраћај. И даље је у функцији присуство фитосанитарне инспекције на ЗТП Кончуљ понедељком и суботом у времену од 6:00 до 9:00 часова, поред присуства уторком и четвртком. Још увек нису решени проблеми забране увоза садног материјала винове лозе из централне Србије и регистрације и дистрибуције средстава за заштиту биља која су произведена у централној Србији, а дистрибуирају се на простор КиМ;
- Техничка група *SEED*, у чијем раду посредује ЕУЛЕКС, функционише без проблема;
- Радови на успостављању нових и реконструкцији постојећих прелаза, који су у надлежности Београда, су суспендовани док Приштина не испуни одредбе предвиђене Првим споразумом.

У претходном периоду, приштинска страна је у више наврата кршила Споразум о царинама, Споразум о царинском печату, Споразум о Фонду за север, као и регионалне споразуме *CEFTA* и Акциони план о Регионалном економском простору, о чему је било речи у претходним поглављима.

8. Званичне посете и официри за везу

Приштина је током овог извештајног периода наставила да онемогућава пуну примену Споразума о званичним посетама спречавањем посета званичника Београда Косову и Метохији, које су најављене у складу са одредбама Споразума.

С тим у вези, Приштина још увек није суспендовала одлуку о забрани уласка министрима полиције и одбране Владе Републике Србије. У том смислу је поново 28. јуна 2018. године одбијена посета Косову и Метохији министра одбране Владе Републике Србије Александру Вулину. Два месеца касније, 5. септембра 2018. године, посета је одбијена и директору Канцеларије за Косово и Метохију Марку Ђурићу. Истичемо да су обе посете биле најављене у складу са одредбама Споразума.

Такође, Приштина је спречила да председник Републике Србије Александар Вучић, приликом своје посете Косову и Метохији 8-9. септембра 2018. године, обиђе све локације које су наведене у плану пута који је претходно одобрен. Приштинска страна за овакво поступање није пружила никакво објашњење, осим изјава у медијима високог званичника да услови за посету појединим локацијама нису довољно безбедни за председника Вучића.

Посебно наводимо да је Приштина након увођења царинских стопа на 100% на увоз производа из централне Србије на Косово и Метохију, 27. новембра одбила да гарантује безбедност Официру за везу Београда при Мисији ЕУ у Приштини. Наиме, господину Дејану Павићевићу је ускраћена полицијска пратња приликом редовних активности посете српским енклавама јужно од Ибра, што представља драстично кршење одредби Аранжмана о Официрима за везу и значајно отежава свакодневне активности Официра за везу на КиМ.

Истичемо и да су се у приштинским медијима од стране њихових званичника у неколико наврата појављивале најаве „листа за хапшење“ највиших званичника Београда, у случају да ови покушају да пређу административну линију. У том смислу, представници Београда су отворено указали ЕУ посредница да ће Приштина, уколико се наведне најаве обистине, поново на флагрантан начин прекршити Споразум и потпуно обесмислити целокупан процес Дијалога.

И поред свега наведеног, у претходном периоду је у складу са одредбама Споразума успешно реализовано 16 посета званичника Београда, као и 19 посета које не потпадају под режим Споразума о Званичним посетама, а које су захтевале координацију од стране Официра за везу.¹³

Д) Остале теме

1. Наплата царина

Република Србија испуњава преузете обавезе и врши наплату свих дажбина у складу са Споразумом о царинама.

---

¹³ Ових 19 посета су организоване од стране верских удружења, удружења интерно расељених лица, новинара и др.

Међутим, приштинска страна је у претходном периоду у више наврата кршила члан 1. овог споразума, који јасно наводи да ће сва роба, без обзира на врсту, количину и вредност моћи да уђе на Косово* преко ЗТП Рудница/Јариње и Брњак/Табалије. Ради се о повећањима царинске стопе, која је од 21. новембра подигнута на 100% и захтеву да се на фактурама које уз захтев прате робу која улази на Косово и Метохију, за опис дестинације користи „Република Косово“.

Такође, још увек није решен специфичан проблем који проузрокује приштинска страна јер царинску вредност робе на ЗТП Рудница/Јариње и Брњак/Табалије утврђује централно и само при дневној светлости. На последњем одржаном састанку Имплементационе групе у Бриселу 20. марта 2018. године, српска страна је тражила да се царинење робе на поменутих прелазима одвија до 20:00 часова (не само при дневној светлости), за робу која не захтева велики број наименовања, односно не захтева додатне фитосанитарне или ветеринарске прегледе, а у складу са Техничким протоколом о имплементацији Закључака о ИБМ којим је дефинисано да царинска служба ради 24/7.

2. Развојни фонд за тзв. север Косова

Након што је истекао четворогодишњи мандат представнику српске заједнице у Фонду за развој севера АП КиМ (Фонд), 12. марта 2018. године је за новог члана изабран Љубомир Марић.

У извештајном периоду одобрено је финансирање више пројеката, у циљу пружања подршке друштвено-економским активностима у четири општине на северу АП КиМ:

- Општини Звечан су одобрена средства за изградњу резервоара за пијаћу воду у износу од 460.685 евра, као и за реконструкцију Карађорђевог улице у износу од 168.000 евра;
- Општини Зубин Поток је одобрен предлог пројекта изградње пута Коваче–Превија, у износу од 1.156.151 евра и предлог пројекта изградње спортско рекреативне зоне, у износу од 1.367.197 евра.¹⁴
- Општини Лепосавић су издата средства за субвенције за узгој малине у износу од 400.000 евра. Одобрено је предлог реконструкције Основне школе, у износу од 385.000 евра (до следећег састанка Борда неопходно је урадити пројекат). Одобрено је предлог израде општинске планске и пројектне документације у износу од 400.000 евра (преостало је да се изради пројекат), одобрено је предлог изградње локалних путева у износу од 3.568.700 евра¹⁵.

Поред тога, постоје и пројекти који су одобрени током марта и априла 2018. године, а на чијој реализацији се радило током извештајног периода:

- Пројекат снабдевања електричном енергијом регионалне депоније Савина Стена, за који су средства одобрена 12. марта 2018. године, а на располагање Општини Звечан су стављена 21. јуна 2018. године.

¹⁴ До наредног састанка Борда, неопходно је за ова два пројекта урадити расподелу доделе средстава по динамици до 500.000,00 евра по буџетској години.

¹⁵ Сада је неопходно урадити пројектну документацију за сваки путни правац и донети одлуку о плану финансирања.

- На састанку одржаном 3. априла 2018. године одобрена је друга фаза изградње затвореног базена у Зубином Потоку, у износу од 498.078 евра, а у току је процедура избора извођача.
- Пројекти за завршетак спортске хале и ватрогасног дома у општини Косовска Митровица, враћени су на допуну општини са захтевом да се уради тржишна анализа. Српски члан у Фонду је гласао против ове одлуке, сматрајући да примедбе нису основане и инсистирао је на одобрењу истих, што је и евидентирано у записнику. Дана 31. јула 2018. године, разматрано је питање завршетка пројекта спортске хале и ватрогасног дома у Косовској Митровици и одобрен је завршетак финансирања ова два пројекта у укупном износу од 499.099 евра.

На захтев ЕУ канцеларије, а по препоруци Канцеларије генералног ревизора који је констатовао да квалитет пројеката није на адекватном нивоу, донета је одлука о формирању Пројектног бироа у чијој надлежности ће бити израда пројектне документације за четири општине. У том смислу, општина Зубин Поток ће спровести пилот пројекат у трајању од 6 месеци, након чега ће бити донета одлука о даљем раду и начину финансирања истог.

Дана 31. јула 2018. године одржан је информативни састанак Фонда, који је уједно био и последњи састанак одржан током овог извештајног периода. Главна тема састанка био је прилив средстава у Фонд, на захтев српског члана, с обзиром на присутан тренд линеарног смањења средстава. На састанку је договорено да тзв. приштинско Министарство финансија припреми детаљан извештај о наведеном, како би се могао утврдити узрок смањења средстава.

Према подацима који су добијени од тзв. приштинског Министарства финансија средства у Фонду износе 3.811.696 евра.

Истичемо да је Приштина путем повећања царинских такси на 100% за производе који долазе из централне Србије 21. новембра 2018. године, онемогућила спровођење тачке 9. Закључака председавајућег Радне групе за царину из 2013. године, којима је предвиђено да се царински и акцизни приходи, као и приходи од ПДВ-а, сакупљени на ЗТП Јариње и Брњак, пребацују на рачун Фонда. Пошто је поменути царинским мерама практично онемогућен увоз производа из централне Србије рад Фонда је угрожен због недостатка царинских и акцизних прихода, као и прихода од ПДВ-а са поменутих ЗТП.

3. Осигурање возила

Меморандум о разумевању у области осигурања возила¹⁶ се и у протеклом периоду релативно успешно примењивао.

Након што је тзв. Косовски биро осигурања (*KIB*), након више од две године, именован кореспондената за анализу, обрађивање захтева и исплату обештећења на подручју КиМ, осигуравајућа друштва обе стране су успоставила директну међусобну сарадњу у циљу заштите својих интереса, која је током извештајног периода функционисала без проблема.

¹⁶ Меморандум омогућава узајамно признавање полиса осигурања за сва возила која са простора КиМ улазе на простор централне Србије и обрнуто. Меморандум је закључен 23. јуна 2015. године између Удружења осигуравача Србије (УОС) и тзв. Косовског бироа осигурања (*KIB*), а ступио је на снагу 12. августа 2015. године.

Међутим још увек нису обезбеђени услови за успостављање система електронске верификације полиса осигурања на административној линији, тако да се и даље врши само визуелна контрола полиса¹⁷. У наредном периоду, српска страна очекује да успостављање система верификације полиса осигурања.

4. Слободна трговина

Слободна трговина између Београда и Приштине се у начелу одвија у складу са Споразумом о слободној трговини у Централној Европи (CEFTA). Од изузетног значаја за ову област је и Споразум о царинском печату, као и Технички протокол о имплементацији *IBM*, у оквиру кога је постигнут Споразум о царинама.

Економска сарадња централне Србије и Косова и Метохије, у претходном периоду, сводила се на продају робе, која је ишла у корист централне Србије која је током извештајног периода остварила значајан суфицит. Из централне Србије су се на КиМ највише продавали прехранбени производи и пиће, хемикалије и хемијски производи, пољопривредни производи и деривати нафте, док су са Косова и Метохије у централну Србију највише долазили основни метали, рециклажа, прехранбени производи и пиће.

Међутим, Приштина је у протеклом периоду у неколико наврата грубо прекршила *CEFTA* споразум и на крају готово потпуно обуставила трговинску размену са Београдом. Одлукама из новембра о.г. српским привредницима је фактички у потпуности онемогућено да пласирају своју робу на простор Косова и Метохије, чиме је директно угрожена и егзистенција српског народа на овом простору.

С тим у вези, Београд се обратио представницима *CEFTA*, ЕУ, САД и Немачке тражећи укидање предметних мера и поштовање *CEFTA* споразума, као и других споразума, попут MAP REA и Споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ, којима се Приштина обавезала да ће промовисати слободну трговину и регионалну сарадњу.

5. Мост и Парк мира у Косовској Митровици

Током извештајног периода, успешно су окончани грађевински радови на уређењу моста преко Ибра у Косовској Митровици и његовог окружења, као и радови на претварању Улице краља Петра у Северној Митровици у пешачку зону. Након тога је у септембру извршена примопредаја свих објеката између српске стране и ЕУ, као инвеститора, и извођача грађевинских радова ангажованих на поменутих објектима. У техничком смислу, за отварање моста и пешачке улице заједно са припадајућим објектима, преостало је само да се регулишу одређени детаљи око употребе појединих објеката, попут регулисања питања трошкова за електричну енергију неопходну за рад потапајућих стубића на улазу у пешачку Улицу краља Петра, као и да српска страна и ЕУ након тога усагласе датум истовременог отварања моста и пешачке улице.

Међутим, да би до разговора о датуму пуштања у рад поменутих објеката могло да дође, у складу са споразумима који регулишу питање моста и његовог окружења, неопходно је да се претходно изврши административно разграничење између Северне и Јужне Митровице у области Сувог Дола. Приштина од постизања Споразума о мосту 25. августа 2015. године одбија да разговара о овој теми и тврди да се ради о њеном

---

¹⁷ Систем електронске верификације полиса осигурања омогућио би већу сигурност приликом накнаде штета и смањење могућности кријумчарења возила.

„унутрашњем питању“, иако је поменути споразумом, као и Договором од 2. августа 2016. године јасно прописано да решење овог проблема представља предуслов за једновремено пуштање у саобраћај моста и пешачке улице.

Српска страна је током извештајног периода указивала ЕУ посредницима да овакво неприхватљиво поступање Приштине омета довршетак имплементације Споразума о мосту. Стога је од ЕУ посредника захтевано да се разграничење Северне и Јужне Митровице у области Сувог Дола изврши у складу са чланом 3.3 приштинског закона о административним границама општина, где је јасно наведено да ће граница између две општине бити „линија која ће бити исцртана преко катастарске зоне Суво До“, која се према том закону налази у саставу Јужне Митровице. У прилог својих захтева, српска страна ЕУ посредницима непрестано указује да је Приштина фактички већ извршила ово разграничење тако што је пред парламентарне изборе 2017. године Србе из српског дела тог села сврстала у бирачки списак општине Северна Митровица, а Албанце из албанског дела тог села у бирачки списак општине Јужна Митровица. Пошто је такво решење у складу са захтевима наше стране, од ЕУ посредника је затражено да, као гаранти споразума из Дијалога, обезбеде да се то фактичко разграничење и формално преточи у одговарајуће регулативе.

Током извештајног периода, одржан је само један састанак, који су 2. октобра организовали ЕУ посредници, на који нису били позвани представници Београда као потписници споразума. На том састанку су учествовали градоначелници Северне и Јужне Митровице, али том приликом нису успели да постигну напредак и сагласе се по питању решавања проблема разграничења у области Сувог Дола. Уместо тога, овај састанак су обележиле отворене претње насиљем од стране градоначелника Јужне Митровице Агима Бахтирија, који је захтевао хитно и безусловно отварање моста запретивши српским представницима да ће у супротном лично организовати и предводити насилни прелазак албанских екстремиста преко моста и на север Косова и Метохије.

Иако се ове претње нису реализовале захваљујући успешној реакцији наше стране код ЕУ посредника, приштинска страна је наставила да питање моста и односа Северне и Јужне Митровице користи за застрашивање Срба на северу Косова и Метохије. У том смислу, последња одлука Скупштине општине Јужне Митровице од 30. новембра 2018. године, о тзв. уједињењу са Северном Митровицом, јасно упућује на закључак да приштинска страна нема намеру да испуни свој део обавеза по питању Споразума о мосту. Уместо тога, приштинска страна овим поступком шаље сигнал да јој је једина намера застрашивање грађана српске националности не само у Северној Митровици, већ и на целом северу Косова и Метохије. Узимајући у обзир висок степен забринутости за безбедност Срба у Покрајини, као и дестабилизациони потенцијал питања отварања моста и разграничења Северне и Јужне Митровице у области Сувог Дола, српска страна ће и у наредном периоду наставити да инсистира код ЕУ посредника на неопходности пуног поштовања свих одредаба Споразума, који је управо и постигнут са циљем да се стабилизује безбедносна ситуација у зони моста и области Сувог Дола.

6. Цивилна заштита

Још увек није извршена пуна имплементација Споразума о интеграцији цивилне заштите (ЦЗ) услед одбијања Приштине да испуни преузете обавезе.

Наиме, и поред вишегодишњег инсистирања наше стране код ЕУ посредника да Приштина отклони постојеће проблеме, исплати заостале зараде свим интегрисаним припадницима бивше ЦЗ и обезбеди им просторије за рад, још увек 164 (33,95%) њих није примило једну или више зарада од почетка интеграције 2015. године, односно још увек њих 314 (65,01%) нема обезбеђене просторије за рад на северу Косова и Метохије, у складу са чланом 2. Споразума. Указујемо да је Приштина у прошлости користила недостатак просторија за рад као разлог да распореди интегрисана лица бивше ЦЗ јужно од Ибра.

Београд је током претходног периода више пута интервенисао код ЕУ посредника да утиче на Приштину да испуни наведене обавезе, али до сада није ништа учињено по питању решавања ових проблема.

7. Споразуми и дијалог привредних комора

Привредна комора Србије и Привредна комора Косова* су у протеклом периоду наставиле одржавање редовних састанака на којима су разматрани модалитети унапређења привредне сарадње. Сарадња две коморе заснована је на Меморандуму о разумевању ПКС и ПКК од 24. јула 2013. године, као и анексима о арбитражи у случају спорова и изградњи институционалних капацитета.

Дијалог председника шест привредних комора се највећим делом одвијао у оквиру активности везаних за иницијативу Западни Балкан 6. У Подгорици је 29. јуна 2018. године одржан састанак Управног одбора Коморског инвестиционог форума западнобалканске шесторке, на коме је предложено је да се у свим странама уговорницама „ЗБ6“ оснују регионална министарства са циљем да се убрза имплементирање процедура које би регион учиниле конкурентнијим на глобалној инвестиционој мапи и омогућиле неопходан економски раст, стабилност и развој. Нови састанак овог одбора је одржан 25. октобра у Будви, где су представници привредних комора западнобалканске шесторке разговарали о будућим пројектима од интереса за цео регион.

Две привредне коморе су покушале и да допринесу решавању проблема подизања царинских стопа од стране тзв. Царине Косова на производе који долазе из централне Србије на простор Косова и Метохије.

Закључак

Као што се из претходних поглавља може закључити, током овог извештајног периода задат је најозбиљнији системски ударац Дијалогу од започињања овог процеса 2011. године. Премда је ова оцена, коју је у више наврата изрекло и највише државно руководство Републике Србије, предмет оспоравања одређених кругова, објективно ју је тешко негирати када се има у виду да је Приштина у овом периоду предузела мноштво мера које су не само спорне, него су директно урушиле међусобно поверење и које су противне идеји Дијалога и међусобног договарања.

Такво поступање је свакако кључни разлог за одсуство битнијих резултата Дијалога током овог извештајног периода. При томе, сасвим је извесно да наведено поступање Приштине има изворе у снажном антагонизму међу политичким елитама унутар албанског народа у Покрајини, чије се превазилажење не назире у догледној будућности. Без претензије да на било који начин утиче на избор албанских политичких

елита, Београд отуда не може а да не примети да описана располућеност унутар албанског политичког корпуса у Приштини, и то једнако унутар саме власти, као и на релацији између власти и опозиције, објективно представља препреку квалитетном учествовању Приштине у преговарачком процесу и доводи у питање њен кредибилитет као партнера у испуњавању постигнутих договора.

Београд верује да би све стране у Дијалогу, као и шири регион и читава међународна заједница били на суштинском добитку уколико би се политичка превирања у Покрајини убудуће одвијала без непотребног политизовања Дијалога и неодговорних претњи оружаним сукобима за случај да неко од решења у преговарачком процесу није по вољи Приштине. У овом контексту, тешко је не запазити да политички представници у Приштини износе потпуно апсурдне позиције, којима одбацују примену договорених решења на којима је сама Приштина инститирала, али истовремено не прихватају ни могућност примене хипотетичких решења за статус Покрајине која она оцени неодговарајућим, а о којима се слободоумно разговарало у међународној јавности у протеклом периоду. По истом моделу се Београд оптужује за агресију, док се Србима на северу КиМ прети масовном употребом дугих цеви од стране разних паравојних и параполицијских снага.

Имајући то у виду, тешко је одупрети се утиску да је шири оквир идеје Дијалога ишчезао из видокруга појединих приштинских центара моћи. Отуда је корисно подсетити се да се тај процес одвија уз посредовање ЕУ, која је мандат за ту улогу добила од стране Уједињених нација, чија Резолуција 1244 и даље представља једини важећи међународно-правни оквир за статус Покрајине. У том смислу, без испуњења договореног у Дијалогу, као и избегавања и поништења одлука које су у директној супротности са Резолуцијом 1244, што је случај са нелегалним формирањем тзв косовске војске, тешко је очекивати да ће преговарачки процес сам по себи моћи да донесе некакав резултат. Нажалост, протекли извештајни период је најбољи доказ да је оваква оцена тачна.

У том смислу, српска страна сматра да је више него потребно да се убудуће избегава пракса по којој се судбина Дијалога повезује са питањима која нису део тог процеса. На ту потребу указао је неуспели покушај учлањења Приштине у ИНТЕРПОЛ и УНЕСКО, за шта је окривљен Београд иако је управо Београд све време апеловао на Приштину да ова питања не решава изван оквира Дијалога, већ да се она отворено претресу управо у том формату.

У описаним околностима, прва жртва неуспеха преговарачког процеса током извештајног периода су, нажалост, били Срби који живе на КиМ. Српски народ се поново без своје воље нашао у ситуацији у којој је талац водећих албанских лидера на Косову и Метохији, који перципирају Дијалог искључиво као инструмент за међународну субјективизацију тзв. Републике Косово и који сматрају да живе Срба и њихов положај могу да користе као некакву „карту“ у својим односима са Београдом и међународном заједницом. Отуда ти лидери, како је целокупно досадашње искуство Дијалога показало, у најбољем случају, игноришу постојање Срба и њихових легитимних политичких представника и преузимају на себе обавезе у вези права Срба које напросто немају намеру да изврше. Уместо тога, они неиспуњење својих обавеза неретко потезу као ваљан аргумент за инсистирање на преговорима и постизању нових договора.

Отуда смо тренутно у неприхватљивој ситуацији да Срби на Косову и Метохији већ више од 2.000 дана, од када је то Приштина у Бриселу прихватила као своју обавезу,

немају формирану Заједницу српских општина као институционални оквир у којем би могли да заштите своја посебна колективна права. Из досадашње праксе Привремених институције самоуправе у Приштини недвосмислено је јасно да Срби у Покрајини наведена права не могу да неометано конзумирају у постојећем нормативном оквиру. Као последица те немогућности и непостојања договореног институционалног „кишобрана“ за њихову заштиту, Срби су и током овог извештајног периода били изложени вербалном и физичком насиљу високог интензитета од стране екстремних припадника албанске већине. Наведена тврдња јасно проистиче из података који су презентовани у овом извештају, а који указују на повећање броја етнички мотивисаних напада на Србе за скоро 50% у односу на претходни период (током овог регистрована су 42 таква инцидента, наспрам 30 колико их је забележено у два претходна извештаја).

Иако је током овог извештајног периода свакако једини суштински значајан резултат Дијалога постигнут по питању Заједнице српских општина, Београд исказује крајње разочарање чињеницом да Приштина у том постигнућу није имала апсолутно никаквог учешћа. Штавише, Приштина и даље одбија да примени најбитнији сегмент Првог споразума, који прописује формирање Заједнице српских општина на Косову и Метохији, због чега је њено дељавање у остваривању поменутог резултата суштински имало чак и негативан предзнак. Тај резултат последица је искључиво мукотрпног рада Управљачког тима за формирање ЗСО, који је у предвиђеном року завршио израду Нацрта статута ЗСО и о томе 9. августа званично обавестио ЕУ. Упркос томе што је према релевантним договорима овај документ требало да буде представљен одборима за имплементацију две стране, а пре његовог представљања у оквиру Дијалога на високом нивоу, он и даље није представљен ниједној од страна јер је Приштина одбила да учествује у састанку имплементационих одбора.

Други резултат Дијалога, који је вредан помена, а који је остварен током овог извештајног периода, односи се на успешно окончање грађевинских радова на мосту преко Ибра у Косовској Митровици и на претварању Улице краља Петра у Северној Митровици у пешачку зону. Ово постигнуће је, нажалост, остало „недоречено“ јер Приштина и даље одбија да изврши разграничење Северне и Јужне Митровице у области Сувог Дола, што је према Споразуму предуслов да српска страна и ЕУ, које су једино надлежне за питање моста и пешачке улице, могу да почну разговоре о датуму истовременог отварања тих објеката. Београд жели да верује да ће Приштина ускоро коначно пристати да разговара о теми разграничења и да ће поступати одговорно према претњама појединих неодговорних политичара Јужне Митровице, који злослутно прете насилним отварање моста и „уједињењем Митровице“.

Треба се подсетити да је Београд у готово сваком претходном извештају упозоравао на опасност кршења Споразума о полицији у контексту нелегалних упада приштинских параполицијских јединица у зону одговорности Регионалног директората КП – Север (РДС). Претходна упозорења у том смислу поново су се показала тачним у овом извештајном периоду, услед чега је ситуација у два наврата умало измакла контроли. Због тога српска страна поново подсећа да Први споразум забрањује присуство приштинских специјалних јединица у зони одговорности РДС без знања регионалног команданта и без претходног одобрења НАТО и српских званичних представника са севера Покрајине. Београд жели и да истакне да неће осустати од захтева да састав полиције на северу КиМ одражава етничку структуру тог региона, у којем живи 95% Срба, и да Приштина интегрише преосталих 111 бивших припадника МУП Републике Србије, што јасно налаже Први споразум.

Наредни период пружиће прилику Приштини да у области правосуђа покуша да докаже да је тачна њена тврдња да казнене мере против Београда немају утицај на њену посвећеност испуњавању досадашњих обавеза из Дијалога. Иако је та тврдња у основи апсурдна због чињенице да Приштина увођењем царина на српску робу крши Споразум о царинском печату и Технички протокол о имплементацији *IBM*, у оквиру кога је постигнут Споразум о царинама, Београд се нада да ће Приштина напоскон престати да крши Споразум о правосуђу кроз покушаје лимитирања надлежности Одељења Апелационог суда у Митровици да поступа по предметима који долазе из првостепених судова свих општина са српском већином на КиМ. Такође и да ће дословно примењивати одредбе договора постигнутих у Дијалогу, како би се Споразум о правосуђу испунио у целости и како би се омогућило успостављање ефикасног и оперативног правосуђа у Покрајини.

Београд са своје стране посебно наглашава да је у потпуности посвећен примени споразума који регулишу питање енергетике. У том смислу, верује да не постоји ниједан рационалан разлог због којег би Приштина наставила са покушајима да измести тему енергетике изван оквира Дијалога, у чему нажалост има подршку појединих кругова посредничке стране. Приштински вишегодишњи неуспешни покушаји да њен оператор преносног система постане засебна контролна област могли би бити превазиђени у року који она сама одабере. Све што је потребно да би дошло до таквог исхода је да Приштина поступи у складу са постигнутим споразумима и чланом 16 Уговора о повезивању и омогући регистрацију и лиценцирање српских енергетских компанија на КиМ.¹⁸

Осим тога, српска страна апелује и да се Приштина придржава свих других договора и да поништи досадашње радње и поступке који су предузети супротно постигнутим договорима, а посебно када су у питању Споразум о катастру и Споразум о званичним посетама, у оквиру којег је нелегално увела трајну забрану уласка у Покрајину појединим српским званичницима.

Истовремено разумејући сложеност позиције саме посредничке стране, која се нашла на удару јавних напада Приштине усмерених на деструкцију Дијалога, Београд исказује веру да је Унија довољно одлучна да не допусти да велики европски пројекат у било којем смислу изгуби свој кредибилитет и постојаност на Западном Балкану услед притисака и уцена нерационалног дела приштинских елита.

Само таквом одлучношћу ЕУ можемо доћи у ситуацију да се и Приштина убрзо уразуми и напусти актуелну политику конфронтације и изоловања себе и својих грађана. Кад год да до те промене дође, а сигурни смо да мора доћи јер је разговор једини могући пут за решење отворених проблема, Приштина и ЕУ могу бити сигурни да Београд седети са друге стране преговарачког стола, као субјект који ће и надаље поступати одговорно и рационално, у границама политике коју српско државно руководство транспарентно и јасно презентује свим својим партнерима, домаћој и међународној јавности. Отуда се са сигурношћу може очекивати да ће Београд и у наредном периоду чинити све што је у његовој моћи како би Дијалог успео и како би се осигурала мирна будућност свих који живе на Косову и Метохији, осталом делу Републике Србије, али и у региону Западног Балкана. У том смислу, Београд исказује искрену наду да на овом тешком и неизвесном путу неће остати усамљен.

---

¹⁸ Уговор о повезивању је постигнут између ЈП ЕМС и *KOSTT* у оквиру организације *ENTSO-E*. Члан 16.1.б дефинише да ће Уговор ступити на снагу када лиценца за снабдевање компанији „Електросевер“ буде издата и постане оперативна.

Децембар 2018. године

ДИРЕКТОР

Драган Владисављевић

ДИРЕКТОР

Марко Ђурић